

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (wersja przekształcona) – Wdrażanie Small Business Act

COM(2009) 126 wersja ostateczna – 2009/0054 (COD)

(2010/C 255/07)

Sprawozdawca: **Ana BONTEA**

Dnia 1 lipca 2009 r. Rada, działając na podstawie art. 95 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (wersja przekształcona). Wdrażanie Small Business Act

COM(2009) 126 wersja ostateczna – 2009/0054 (COD).

Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 17 listopada 2009 r. Sprawozdawcą była Ana BONTEA.

Na 458. sesji plenarnej w dniach 16–17 grudnia 2009 r. (posiedzenie z 17 grudnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 145 do 3 – 2 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Komitet docenia i popiera wdrożenie Small Business Act (S-BA) oraz wniosek dotyczący dyrektywy, mając na uwadze, że udoskonalenie ram prawnych prowadzące do skrócenia terminów płatności oraz zwalczanie opóźnień w płatnościach to środki szczególnie ważne i użyteczne.

1.2 Przepisy prawne, nawet jeśli są niezbędne i użyteczne, nie wystarczają, by zlikwidować opóźnienia w płatnościach; należy koniecznie podjąć różnorodne i złożone działania oraz zacieśnić współpracę na wszystkich poziomach. Istotną rolę w tym procesie mają do odegrania same MŚP oraz organizacje zrzeszające MŚP.

1.3 Komitet jest zdania, że niezbędne jest ustalenie krótkich i obowiązkowych terminów płatności, których będą musiały przestrzegać wszystkie władze i instytucje publiczne na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Komitet gratuluje Komisji Europejskiej przyjętych środków dotyczących płatności dokonywanych przez Komisję w ramach zarządzania bezpośredniego, a także wyraża poparcie dla działań Komisji mających na celu dalsze stosowanie tych środków i ich rozwój na wszystkich szczeblach. Mając na względzie terminy wymagane do transpozycji przedmiotowej dyrektywy, Komitet wzywa władze krajowe do niezwłocznego zastosowania zasad zawartych w dyrektywie w celu zapewnienia skutecznego wsparcia dla przedsiębiorstw w dobie kryzysu.

Komitet jest zdania, że wniosek dotyczący dyrektywy wymaga poprawek, proponuje zatem przede wszystkim, aby:

- w zakresie zamówień publicznych:
 - pilnie ustanowić przepis zobowiązujący do dokonywania płatności w okresie maksymalnie 30 dni kalendarzowych oraz całkowicie znieść odstępstwa od tej zasady lub przynajmniej ustalić maksymalny limit płatności na 60 dni kalendarzowych od momentu dostawy – przy czym władze publiczne w żadnym przypadku nie mogą mieć większych trudności z finansowaniem swojej działalności niż MŚP;
 - znieść odstępstwo od zasady maksymalnego 30-dniowego terminu obowiązującego w odniesieniu do procedury odbioru lub przynajmniej w podobny jak wyżej sposób ograniczyć jego zakres stosowania;
- w zakresie wszystkich transakcji handlowych:
 - odnośnie do płatności, ustanowić prawny obowiązek zapłaty odsetek, rekompensat oraz minimalnych kosztów wewnętrznych, w przypadku gdy umowy nie zawierają klauzul korzystniejszych dla wierzycieli;
 - rozwijać regulację w zakresie klauzul umownych, które są rażąco nieuczciwe, oraz roszczeń bezspornych;
 - spowodować, by przy korzystaniu ze swobody zawierania umów uwzględniane były zasady uczciwej konkurencji oraz etyki biznesu, co ograniczałoby nadużywanie prawa.

1.4 Powtarzając swoje wcześniejsze propozycje (1), Komitet podkreśla, że w celu pełnej realizacji założenia przedmiotowej dyrektywy należy uchwalić przepisy pozwalające na większy dostęp MŚP do zamówień publicznych, tak aby przedsiębiorstwa te w większym stopniu korzystały z ustalonych norm.

1.5 Przy transpozycji przedmiotowej dyrektywy oraz w odniesieniu do działań następczych w stosunku do przyjętych środków należy wspierać współpracę oraz dialog społeczny na wysokim poziomie pomiędzy władzami publicznymi, partnerami społecznymi i organizacjami MŚP.

1.6 W przypadkach podzlecania zamówień publicznych oraz w relacjach MŚP z dużymi przedsiębiorstwami, w tym z wielkimi detalistami, należy unikać wydłużania terminów płatności lub opóźnień w płatnościach. W sektorach, w których obserwuje się silną i nieuzasadnioną tendencję do wydłużania terminów płatności, władze krajowe mogłyby w zależności od sytuacji kontrolować terminy płatności lub je wyznaczać, bez nakładania na przedsiębiorców zobowiązań lub dodatkowych kosztów.

1.7 Komitet zaleca, by państwa członkowskie zacieśniły współpracę oraz zaplanowały – w przypadkach opóźnień w płatnościach dotyczących transakcji transgranicznych – wspólne działania informacyjne i wspierające skierowane do MŚP.

1.8 Korzystnym rozwiązaniem na szczeblu europejskim mogłoby być utworzenie specjalnej strony internetowej, na której byłyby dostępne we wszystkich językach roboczych istotne informacje dostarczone przez wszystkie państwa członkowskie i dotyczące transpozycji przedmiotowej dyrektywy, ram prawnych, procedur mających zastosowanie w przypadkach odzyskiwania wierzytelności, w tym arbitrażu i mediacji, a także inne praktyczne informacje. Na szczeblu krajowym należałoby wspierać rozpowszechnienie tych informacji na szeroką skalę za pośrednictwem punktów kompleksowej obsługi oraz organizacji zrzeszających MŚP.

1.9 Środki mające na celu przyspieszenie realizacji płatności władz publicznych są również użyteczne w dziedzinie prawa podatkowego (zwrot podatku VAT, rozliczenia podatkowe itp.), biorąc pod uwagę, że także w tym zakresie w niektórych krajach obserwuje się godne potępienia praktyki, które spowodowały blokady finansowe.

1.10 Komitet ponawia swoją wcześniejszą propozycję utworzenia komitetu doradczego otwartego dla zainteresowanych stron, który mógłby działać przy wsparciu EKES-u (2).

2. Wstęp

2.1 Przegląd bieżącej sytuacji i konsekwencje opóźnień w płatnościach

2.1.1 W transakcjach handlowych w obrębie Unii Europejskiej:

— płatności są zazwyczaj odraczane;

(1) Dz.U. C 224 z 30.8.2008; Dz.U. C 182 z 4.8.2009.

(2) Dz.U. C 407 z 28.12.1998, s. 50.

— istnieje wiele opóźnień w regulowaniu faktur, zwłaszcza w sektorze zamówień publicznych, w których opóźnienia osiągają średnio 67 dni (3), w porównaniu z 57 dniami w sektorze prywatnym;

— w niektórych krajach rozwinęła się „kultura opóźnień w płatnościach”, będąca obecnie powszechnym zjawiskiem, o szczególnie poważnych skutkach gospodarczych i społecznych, ponieważ jest odpowiedzialna za 1/4 wszystkich upadłości i prowadzi do utraty 450 000 miejsc pracy rocznie; skutki te są jeszcze bardziej dotkliwe w okresie kryzysu: z powodu niewłaściwych praktyk w tej dziedzinie przedsiębiorstwa w 2009 r. nie będą mogły otrzymać 270 mld euro, czyli 2,4 % unijnego PKB, a jedynie 1,5 % zapisane w planie naprawy gospodarczej (4);

— opóźnienia w płatnościach są wykorzystywane jako odpowiednik kredytów bankowych;

— w wielu przypadkach opóźnienia w płatnościach osiągają nieuzasadnioną długość i często wynikają z uprzywilejowanej pozycji rynkowej – sytuacja taka może wyrządzać dużą szkodę szczególnie przedsiębiorstwom o niewielkich rozmiarach, przedsiębiorstwom zajmującym się produkcją rzemieślniczą, a nawet przedsiębiorstwom o średnich rozmiarach.

2.1.2 MŚP zajmują niepewną pozycję w negocjacjach, biorąc pod uwagę:

— ich obecny poziom konkurencyjności oraz ich pozycję na rynku;

— ich troskę o to, by nie zepsuć relacji z klientami;

— ich ograniczone możliwości uzyskania konkurencyjności pod względem terminów płatności oferowanych klientom;

— ich brak doświadczenia oraz zasobów ludzkich i materialnych, które pozwalałyby na wszczynanie procedur prawnych dotyczących odzyskiwania należności – przy czym jeszcze więcej podobnych trudności pojawia się w przypadku transakcji transgranicznych.

2.1.3 Opóźnienia w płatnościach:

— powodują **znaczne koszty dodatkowe** dla przedsiębiorstw wierzycieli oraz utrudniają zarządzanie finansami, ponieważ niekorzystnie oddziałują na przepływy środków pieniężnych, pociągają za sobą znaczne dodatkowe koszty bankowe, ograniczają możliwości inwestycyjne wierzycieli oraz zwiększają niepewność wielu przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP, znacznie szkodząc tym samym ich konkurencyjności, rentowności i zdolności utrzymania się na rynku, szczególnie w okresach, gdy dostęp do finansowania jest ograniczony lub kosztowny;

(3) Istnieją znaczne różnice w poszczególnych państwach członkowskich, a największe rozbieżności występują pomiędzy północą a południem Europy.

(4) Intrum Justitia, Europejski Indeks Płatności (European Payment Index) 2009.

- **w dalszych ogniwach łańcucha dostaw często doprowadzają do opóźnień w** płatnościach dla dostawców i pracowników (co powoduje poważne skutki społeczne), opóźnień w regulowaniu zobowiązań podatkowych, opłat urzędowych, wpłat do budżetów krajowych oraz składek na ubezpieczenie społeczne (co powoduje negatywne skutki dla procesu pobierania dochodów rządowych), lecz także opóźnień wywołanych zablokowaniem dostępu przedsiębiorstw do finansowania (na przykład opóźnienie w uiszczaniu podatków, opłat urzędowych oraz składek na ubezpieczenie społeczne, wynikające z niezrealizowania faktur w wymaganych terminach, ogranicza dostęp do pomocy państwowej oraz do programów finansowanych z funduszy strukturalnych);
- **są przyczyną upadłości** przedsiębiorstw, które w normalnych warunkach byłyby zdolne do prowadzenia działalności – czego możliwą konsekwencją jest lawina kolejnych upadłości w całym łańcuchu dostaw, powodujących poważne negatywne skutki na płaszczyźnie gospodarczej i społecznej;
- **zniechęcają podmioty gospodarcze do uczestnictwa w procedurach udzielania zamówień publicznych**, czego konsekwencją jest nie tylko zakłócenie konkurencji i wyrządzanie szkód w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego, lecz także ograniczenie zdolności władz publicznych do zapewnienia skutecznego wykorzystania funduszy publicznych oraz do optymalnego inwestowania pieniędzy podatników;
- **mogą sprzyjać korupcji** (w celu przyspieszenia płatności faktur dotyczących zamówień publicznych) **lub przyznawaniu zamówień przekraczających zatwierdzone limity budżetowe**;
- mają **negatywne skutki dla handlu wewnątrzspółnotowego**: większość przedsiębiorstw jest zdania, że w przypadku wewnątrzspółnotowych transakcji handlowych ryzyko opóźnień w płatnościach jest bardzo wysokie, a opóźnienia rodzą nieufność w stosunku do tych przedsiębiorstw oraz zwiększają ponoszone przez nie koszty.

2.2 Ramy prawne

2.2.1 Na szczeblu wspólnotowym obowiązuje tylko jeden akt prawny w tym zakresie: dyrektywa 2000/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 czerwca 2000 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych ⁽⁵⁾.

2.2.2 Rozporządzenia (WE) nr 44/2001 ⁽⁶⁾, 805/2004 ⁽⁷⁾, 1896/2006 ⁽⁸⁾ oraz 861/2007 ⁽⁹⁾ mają zastosowanie w przypadku dokumentu wszczynającego postępowanie, którego celem jest dochodzenie roszczeń powstałych w wyniku opóźnień w płatnościach.

2.3 Cele na szczeblu europejskim

2.3.1 *Small Business Act (SBA)* ⁽¹⁰⁾ uwidoczniał podstawowe znaczenie MŚP dla konkurencyjności gospodarki; podkreślono

w nim, że niezbędny jest skuteczny dostęp MŚP do finansowania oraz że należy efektywniej korzystać z możliwości, które oferuje jednolity rynek.

2.3.2 W europejskim planie naprawy gospodarczej ⁽¹¹⁾ zaznaczono, że wystarczający i niedrogi dostęp przedsiębiorstw do finansowania jest warunkiem koniecznym do rozwoju inwestycji, wzrostu i tworzenia miejsc pracy w warunkach spowolnienia gospodarki; wzywa się w nim UE oraz państwa członkowskie do dopilnowania, by władze publiczne regulowały swoje należności w ciągu jednego miesiąca.

2.3.3 Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych (wersja przekształcona) pozwala wykorzystać zdolność przedsiębiorstw europejskich do samofinansowania oraz ma na celu jej zwiększenie, aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego poprzez zlikwidowanie przeszkód w transgranicznych transakcjach handlowych.

3. Uwagi ogólne

3.1 Komitet pozytywnie ocenia wdrożenie SBA oraz wniosek dotyczący dyrektywy, ponieważ jest zdania, że pilna zmiana ram prawnych dotyczących zwalczania opóźnień w płatnościach jest działaniem szczególnie istotnym i użytecznym.

3.2 Komitet przychylnie odnosi się również do szybkiego zastosowania SBA, dzięki działaniom zaproponowanym na szczeblu wspólnotowym, a także szczególnie popiera projekt zmienionej dyrektywy w sprawie terminów płatności, który powinien doprowadzić do zwiększenia ograniczeń i kar wobec władz publicznych w przypadku płatności po upływie 30 dni ⁽¹²⁾.

3.3 Wspierając wymienione działania, Komitet ma na względzie negatywne, złożone i występujące na szeroką skalę konsekwencje opóźnień w płatnościach, dotyczące przedsiębiorstwa, a szczególnie MŚP, lecz także mające wpływ na pracowników i wewnątrzspółnotowe transakcje handlowe.

3.4 Oprócz zwalczania opóźnień w płatnościach bardzo ważne jest również skracanie terminów płatności; należałoby uzupełnić tytuł dyrektywy o tę informację i pogrupować środki w niej zawarte według rozróżnienia na te dwa cele.

3.5 Mimo że środki prawodawcze są konieczne i użyteczne, nie są jednak wystarczające, aby zlikwidować opóźnienia w płatnościach, biorąc pod uwagę ich wieloraki i złożony przyczynny, realną sytuację osiem lat po przyjęciu dyrektywy 2000/35/WE oraz uwarunkowania lokalne. Komitet wzywa państwa członkowskie do aktywnego zaangażowania się w określenie, a następnie stosowanie najbardziej adekwatnych środków walki z opóźnieniami w płatnościach; Komitet podkreśla również znaczenie współpracy i dialogu na wysokim poziomie pomiędzy władzami, partnerami społecznymi i organizacjami MŚP. Te przedsiębiorstwa mają ze swojej strony istotną rolę do odegrania w tym procesie: muszą uczynić znaczny wysiłek, aby informować, ulepszać swoje procedury wewnętrzne oraz występować przeciwko dłużnikom.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 200 z 8.8.2000.

⁽⁶⁾ Dz.U. L 12 z 16.1.2001.

⁽⁷⁾ Dz.U. L 143 z 30.4.2004.

⁽⁸⁾ Dz.U. L 399 z 30.12.2006.

⁽⁹⁾ Dz.U. L 199 z 31.7.2007.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 182/30 z 4.8.2009, s. 30.

⁽¹¹⁾ COM(2008) 800 wersja ostateczna.

⁽¹²⁾ COM(2008) 394 wersja ostateczna. Dz.U. C 182 z 4.8.2009, s. 30.

3.6 Komitet wskazuje następujące środki, które są w jego opinii właściwe i mogą przynieść korzystne efekty:

- wprowadzenie w odniesieniu do zamówień publicznych powszechnego obowiązku dokonywania płatności w terminie trzydziestu dni – dzięki temu środkowi wdrożone zostaną znormalizowane i przejrzyste procedury, które przyspieszą proces dokonywania płatności;
- ustanowienie w stosunku do wierzycieli prawa do rekompensaty w wysokości co najmniej 5 % kwoty należności, aby zniechęcić urzędy do dokonywania spóźnionych płatności;
- odzyskiwanie wewnętrznych kosztów administracyjnych poniesionych przez wierzyciela – przepis ten, wraz z obowiązkiem płacenia odsetek ustawowych, będzie miał odstraszać wpływ na dłużników;
- zlikwidowanie przewidzianej wcześniej możliwości pominięcia roszczeń o zapłatę odsetek o wartości poniżej 5 euro, które dotyczyły niewielkich transakcji;
- udoskonalenie regulacji dotyczących rażąco nieuczciwych klauzul umownych – art. 6 wniosku dotyczącego dyrektywy wprowadza istotne elementy w tym zakresie;
- zwiększenie przejrzystości w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z dyrektywy;
- stworzenie systemu monitorowania i oceny, pozwalającego na zdobywanie większej ilości informacji oraz na udział instytucji europejskich oraz wszystkich zainteresowanych stron.

3.7 Komitet jest jednak zdania, że treść wniosku dotyczącego dyrektywy wymaga znacznych zmian, aby liczne przedsiębiorstwa mogły w praktyce odnosić pewne korzyści ze skrócenia i przestrzegania terminów płatności oraz aby wzrosła skuteczność środków zaradczych wobec dłużników.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 *Komitet stoi na stanowisku, że konieczne jest wprowadzenie krótkich i obowiązkowych terminów płatności w odniesieniu do wszystkich władz publicznych, na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.*

4.1.1 Z praktycznego punktu widzenia znaczące pozytywne skutki przyniesie wprowadzenie powszechnego obowiązku dokonywania płatności w ciągu maksymalnie trzydziestu dni w przypadku zamówień publicznych, jak też ustanowienie trzydziestodniowego terminu na dokonanie procedury odbioru i kontroli.

4.1.2 Od wszystkich władz i instytucji publicznych na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym powinno się wymagać wprowadzenia i przestrzegania krótkich terminów płatności oraz obowiązku płacenia faktur.

4.1.3 Komitet gratuluje Komisji Europejskiej ustanowienia nowych, bardziej rygorystycznych celów w dziedzinie płatności, którymi Komisja zarządza bezpośrednio, skrócenia terminów przelewania kwot w ramach prefinansowania i płatności początkowych, uproszczenia ogólnych procedur poprzedzających uruchomienie projektu oraz doprowadzenia do uproszczenia środków kontroli; Komitet wyraża poparcie dla Komisji w związku z dalszym stosowaniem i rozwojem tych środków na wszystkich szczeblach. Komitet wzywa władze krajowe do przyjęcia pilnych środków w celu skrócenia i zapewnienia przestrzegania terminów płatności, zalecając im w tej kwestii, by nadały większą wartość sprawdzonym rozwiązaniom wypracowanym w przedmiotowym zakresie.

4.1.4 Komitet jest jednak zdania, że w art. 5 wniosku dotyczącego dyrektywy, który odnosi się do płatności w zamówieniach publicznych, nie skonkretyzowano chwalebnych oczekiwań i celów Komisji, i przedstawia zatem następujące propozycje:

- Aby zachować logikę i jasność sformułowania, istotną z punktu widzenia odbiorców przedmiotowego wniosku dotyczącego dyrektywy, oraz aby osiągnąć opisany cel „terminy płatności w przypadku zamówień [publicznych] [...] powinny zostać zasadniczo ograniczone do maksymalnie 30 dni”⁽¹³⁾, w art. 5 należy zawrzeć wyraźny obowiązek płacenia faktur dotyczących zamówień publicznych w terminie maksymalnie trzydziestu dni kalendarzowych, a następnie powinno się ustalić maksymalny okres dla procedury odbioru oraz przewidzieć środki możliwe do zastosowania w przypadku nieprzestrzegania powyższych przepisów, a także dodać zapis mówiący o tym, że środki te można stosować jednocześnie.

- Komitet wyraża zaniepokojenie tym, że władze publiczne nie będą właściwie stosowały odstępstwa, które pozwala na negocjowanie wydłużenia terminu płatności w uzasadnionych przypadkach (art. 5 ust. 4), ponieważ nie przewidziano obiektywnych i konkretnych kryteriów umożliwiających ocenę przedstawianego uzasadnienia ani powodów, które można uznać za uzasadnione jako takie; władze publiczne są zatem w takich przypadkach jednocześnie sędzią i stroną, a należy pamiętać, że trudności, jakich doświadczają w zapewnianiu finansowania własnej działalności, nie mogą w żadnym przypadku być większe od tych doświadczanych przez MŚP. W tej sytuacji Komitet proponuje zniesienie tego odstępstwa lub przynajmniej ograniczenie jego stosowania, tak by termin płatności w danych przypadkach nie przekraczał 60 dni kalendarzowych liczonych od momentu dostawy.

- Jednocześnie Komitet proponuje zniesienie lub przynajmniej ograniczenie zakresu stosowania odstępstwa ustanowionego w art. 5 ust. 3, dotyczącego maksymalnego czasu trwania procedury odbioru, który wynosi 30 dni.

4.1.5 Stosowanie zasady swobody zawierania umów wiąże się z szeregiem aspektów, które należy uwzględnić:

- Dyrektywa nie zawiera postanowień mających na celu ograniczenie nadużywania prawa w zakresie korzystania ze swobody zawierania umów; Komitet proponuje, by w ramach korzystania z tej swobody uwzględniano zasady uczciwej konkurencji oraz etyki biznesu. Komitet już wcześniej wyraził podobną opinię: „Dla dobra zdrowej konkurencji wzywać państwa członkowskie do przygotowania przepisów prawnych w zakresie konkurencji, dotyczących zwalczania nieuczciwych praktyk handlowych,

⁽¹³⁾ Punkt 16 preambuły do wniosku dotyczącego dyrektywy.

w celu zakazania stosowania nieuczciwych klauzul ustanawiających niezwykle wydłużone terminy płatności, przekraczające średni cykl sprzedaży (ponad 60 dni), bez zasadnych powodów”⁽¹⁴⁾.

- W umowach dotyczących zamówień publicznych gwarancje właściwego wykonania wymagane są jedynie od przedsiębiorców, natomiast władze nie udzielają podobnych gwarancji w odniesieniu do płatności w wymaganym czasie – sytuacje tę należy zrównoważyć.
- Zasada swobody zawierania umów nie może być w pełni stosowana, jeśli chodzi o ustanowienie terminów płatności i odbioru towarów i usług w przypadku zamówień publicznych, ponieważ przedsiębiorstwa nie mają realnego głosu w negocjacjach z władzami publicznymi.
- Swoboda zawierania umów powinna być możliwa do realizacji poprzez ustanawianie klauzul korzystniejszych dla wierzycieli, a nie poprzez wprowadzanie postanowień sprzecznych z ogólnymi zasadami. Dlatego też proponuje się zastąpienie w sformułowaniu „chyba że ustalono inaczej i należyte uzasadniono” (art. 5 ust. 3) słowa „inaczej” frazą „warunki korzystniejsze dla wierzyciela”; propozycja ta odnosi się również do art. 4 ust. 1 dotyczącego rekompensaty kosztów odzyskiwania należności.

4.2 Nałożenie na dłużników prawnego obowiązku zapłaty odsetek, rekompensat oraz ponoszenia minimalnych kosztów wewnętrznych

4.2.1 W Finlandii i Szwecji odsetki za zwłokę w płatnościach mogą być pobierane automatycznie, bez konieczności uzyskiwania decyzji sądowej; należy uogólnić tę praktykę. Komitet proponuje wprowadzenie prawnego obowiązku zapłaty odsetek, rekompensat oraz zwrotu minimalnych kosztów wewnętrznych – stanowiłoby to wcielenie w życie zasady swobody zawierania umów, poprzez ustanowienie prawnej możliwości negocjowania warunków i kwot korzystniejszych dla wierzycieli; MSP mogłyby wówczas korzystać z tego prawa bez konieczności zgadzania się na ogromny wysiłek czy też konieczności rozważania – z perspektywy własnej niepewnej sytuacji – czy angażować się w te działania.

4.3 Stosunki z organizacjami zawodowymi

4.3.1 W kwestiach dotyczących transpozycji przedmiotowej dyrektywy, jej wdrażania i działań następczych związanych ze środkami przyjętymi w celu skrócenia i zapewnienia przestrzegania terminów płatności należy konsultować się z organizacjami pracodawców i MŚP oraz zaangażować je w te procesy. Powinno się im pomagać w rozwijaniu skierowanych do członków tych organizacji usług informacyjnych, świadczonych bezpośrednio lub przez Internet, a także usług doradczych i świadczenia pomocy, dotyczących opóźnień w płatnościach i nieuczciwych klauzul.

4.3.2 Komitet proponuje, aby w treści art. 6 ust. 3 wyraźnie wymienić „organizacje pracodawców oraz małych i średnich przedsiębiorstw” w odniesieniu do środków mających zastosowanie do zawieszenia rażąco nieuczciwych klauzul, odnotowując jednocześnie, że wybrany termin („organizacje”) może powodować problemy z transpozycją.

4.3.3 Jako że organizacje pracodawców, a w szczególności organizacje MŚP, mogą również wnieść istotny wkład w opracowanie sprawozdania przewidzianego w art. 10 wniosku dotyczącego dyrektywy, należy uwzględnić w nim ich stanowisko.

4.4 Komitet jest zdania, że konieczne jest ustanowienie skutecznych środków zaradczych w stosunku do dłużników

4.4.1 Komitet podkreśla, że jeśli chodzi o odzyskiwanie należności, szczególnie istotne jest wdrożenie prostych, szybkich i skutecznych procedur, które byłyby dostępne dla dyrektorów przedsiębiorstw, zwłaszcza dyrektorów MŚP i postuluje, aby w przypadku roszczeń bezspornych tytuł wykonawczy mógł być uzyskany w ciągu najwyżej 90 dni (art. 9). Konieczne jest również udoskonalenie procedur mających na celu stwierdzenie występowania rażąco nieuczciwych klauzul umownych.

5. Inne uwagi i propozycje

5.1 Komitet wzywa do udoskonalenia regulacji dotyczących rażąco nieuczciwych klauzul umownych (art. 6) oraz proponuje, by dokonać tej zmiany poprzez zdefiniowanie kryteriów kwalifikujących takie klauzule jako nieuczciwe, jak też poprzez dodanie do wykazu klauzul zawsze uznawanych za rażąco nieuczciwe zapisów, które wykluczają rekompensatę kosztów odzyskiwania należności, zastrzeżenie zachowania tytułu własności oraz gwarancję właściwego wykonania obowiązku dokonania płatności.

5.2 Komitet podtrzymuje swoje stanowisko w odniesieniu do sytuacji osób fizycznych, które ze ściśle prawnego punktu widzenia nie wchodzą w zakres stosowania przedmiotowej dyrektywy w jej obecnej formie, lecz podlegają podobnym warunkom w stosunkach z pewnymi przedsiębiorstwami i administracją publiczną. Komitet wzywa Komisję do rozważenia możliwości przeprowadzenia analiz tej kwestii, aby określić możliwość włączenia w zakres dyrektywy niektórych aspektów tych relacji z konsumentami lub też możliwość opracowania specjalnych propozycji⁽¹⁴⁾.

5.3 Komitet proponuje zdefiniowanie terminu „roszczenia bezsporne” (art. 9). Podważanie tych roszczeń powinno być uznawane za niedopuszczalne, jeśli istnieje faktura podpisana przez odbiorcę lub dokument potwierdzający, że odbiorca otrzymał towary.

5.4 Komitet zwraca również uwagę na następujące kwestie:

- przepis art. 1 ust. 2 lit. b), który wyłącza z zakresu zastosowania nowej dyrektywy umowy zawarte przed 8 sierpnia 2002 r., należy wykreślić i przenieść do art. 11 ust. 4, w którym wyznacza się termin transpozycji;

⁽¹⁴⁾ Dz.U. C 407 z 28.12.1998, s. 50.

- zawarta w art. 2 ust. 5 definicja „odsetek” powinna przewidywać możliwość negocjowania ich wysokości, również z władzami publicznymi;
- w celu uniknięcia problemów z transpozycją należy wymienić w pełnym brzmieniu trzy kategorie umów w ramach zamówień publicznych (umowy na dostawy, umowy o świadczenie usług, umowy na wykonanie robót budowlanych) lub zastosować określenie ogólne w brzmieniu „umowy w ramach zamówień publicznych” (art. 5 ust. 1, 2 oraz 6, z pominięciem umów na wykonanie robót);
- zastąpienie wyrażenia „daty otrzymania przez dłużnika faktury” wyrażeniem „daty przekazania faktury dłużnikowi” (art. 3 ust. 2 lit. b) oraz art. 5 ust. 2 lit. b)) doprowadziłyby do uproszczenia określenia ciężaru dowodu oraz do ograniczenia kosztów wynikających z wysyłki pocztowej lub z wystawiania faktur elektronicznych;
- w art. 4 ust. 1 należałoby sprecyzować, czy pojęcie „należności” dotyczy wyłącznie wartości produktu, czy też obejmuje również podatek VAT i inne koszty, takie jak koszty transportu;
- w art. 5 ust. 5 dotyczącym rekompensaty w wysokości 5 % należności trzeba sprecyzować, czy rekompensata powyżej tej stopy procentowej jest możliwa, jeśli istnieją odpowiednie dowody.

5.5 Należałoby unikać narzucania bezzasadnie długich terminów płatności oraz opóźnień w płatnościach w następujących przypadkach:

- podzlecane zamówień publicznych (w stosunku do podwykonawców należy zastosować te same zasady płatności, które obowiązują władze publiczne);
- dostawy w ramach sektora wielkich detalistów; Komitet proponował już wprowadzenie „dobrowolnego kodeksu postępowania, który mógłby zostać uzupełniony pisemnymi umowami”, aby „umożliwić [MŚP] [...] dostęp do sektora wielkich detalistów przy minimalnym poziomie gwarancji” ⁽¹⁵⁾, przy jednoczesnym zapobieganiu wywieraniu presji przez wielkich detalistów i/lub dużych dostawców.

5.6 Sprawozdanie wymienione w art. 10 powinno być opracowywane i wydawane corocznie, co najmniej w okresie pierwszych trzech lat stosowania przedmiotowej dyrektywy, aby umożliwić stałą ocenę obserwowanych skutków oraz aby ułatwić wymianę sprawdzonych rozwiązań.

5.7 EKES popiera niniejszym waloryzowanie i rozwijanie sprawdzonych rozwiązań, które zaobserwowano w dziedzinie zwalczania opóźnień w płatnościach oraz skracania terminów płatności:

- Komisja Europejska:
 - środki podejmowane w celu skrócenia z 30 do 20 dni terminów płatności kwot w ramach początkowego prefinansowania funduszy bezzwrotnych oraz kontraktów unijnych (przedmiotowa kwota wynosi 9,5 mld euro); w odniesieniu do innych płatności, którymi zarządza się centralnie, celem jest skrócenie terminów płatności z 45 do 30 dni (w przypadku dotacji);
 - powszechniejsze stosowanie stawek zryczałtowanych oraz kwot ryczałtowych dotyczących finansowania bezzwrotnego i umów handlowych zarządzanych na szczeblu centralnym;
 - uproszczenie ogólnych procedur poprzedzających uruchomienie projektu, mogących przyczynić się do przyspieszenia płatności: proponowane są środki, które zapewniłyby służbom Komisji możliwość publikowania ogłoszeń przetargowych obejmujących dwa lata oraz korzystania ze standardowych procedur przetargowych;
 - zachęcanie do uproszczenia środków kontroli w miarę możliwości.
- Wielka Brytania: władze publiczne zobowiązały się do płacenia faktur w terminie 10 dni.
- Irlandia, Belgia, Polska, Portugalia, Czechy: rządy zobowiązały się do ograniczenia opóźnień w płatnościach, zwłaszcza w odniesieniu do władz publicznych.
- Belgia: rząd federalny utworzył nowy specjalny „most kredytowy” w ramach federalnego funduszu inwestycyjnego w celu finansowania opóźnień w płatnościach, jakich dopuszczają się wszystkie władze publiczne, a nie jedynie organy państwa federalnego.
- Hiszpania: Instytut Kredytów Urzędowych udostępnił na rok 2009 aktywa płynne w wysokości dziesięciu miliardów euro z przeznaczeniem na kredyty preferencyjne, które pozwolą MŚP i podmiotom indywidualnym zaspokoić potrzeby w przedmiotowym zakresie. Środki te podlegają zasadom współfinansowania, zgodnie z którymi na przykład 50 % kwoty musi pochodzić z Instytutu Kredytów Urzędowych, a drugie 50 % od innych instytucji kredytowych. Poza tym „usługa zaliczki na poczet płatności samorządów lokalnych” zapewnia gromadzenie faktur wystawianych przez przedsiębiorstwa i podmioty indywidualne za prace i usługi wyświadczone na rzecz samorządów lokalnych.

Bruksela, 17 grudnia 2009 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Dz.U. C 175 z 28.7.2009, s. 57.